

23 202

Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Land Noordrijn-Westfalen inzake de samenwerking van de hogescholen van het Koninkrijk der Nederlanden met de Fachhochschulen van het Land Noordrijn-Westfalen

Nr. 1

BRIEF VAN DE MINISTER VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Aan de Voorzitters van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

's-Gravenhage, 10 juni 1993

Ter griffie van de Eerste en van de Tweede Kamer der Staten-Generaal ontvangen op 10 juni 1993. De wens dat deze overeenkomst aan de uitdrukkelijke goedkeuring van de Staten-Generaal wordt onderworpen kan door of namens één van beide Kamers of door ten minste vijftien leden van de Eerste Kamer dan wel dertig leden van de Tweede Kamer te kennen worden gegeven uiterlijk op 10 juli 1993.

Ter voldoening aan het ter zake bepaalde in de Grondwet,¹ de Raad van State gehoord, heb ik de eer U hierbij ter stilzwijgende goedkeuring over te leggen de op 9 september 1992 te Venlo tot stand gekomen Overeenkomst tussen het Koninkrijk der Nederlanden en het Land Noordrijn-Westfalen inzake de samenwerking van de hogescholen van het Koninkrijk der Nederlanden met de Fachhochschulen van het Land Noordrijn-Westfalen (Trb. 1992, 179).²

Een toelichtende nota bij de Overeenkomst treft U eveneens hierbij aan.

De goedkeuring wordt alleen voor Nederland gevraagd.

De Minister van Buitenlandse Zaken,
P. H. Kooijmans

¹ Art. 91(1), add. art. XXI, (1) (a) G.W. en art.61, (3), G.W.1972.

² Ter inzage gelegd bij de afdeling Parlementaire Documentatie.

S-IZ
S-HO

TOELICHTENDE NOTA

A. Algemeen

Internationalisering van het hoger onderwijs en uitwisseling van studenten en docenten tussen landen vormen een belangrijk onderdeel van de doelstellingen van het Europa waarin de landsgrenzen vervagen.

Samenwerking met de aan Nederland grenzende buurlanden heeft daarbij prioriteit. Dit wordt ondermeer ingegeven door de geringe afstand, een grotere culturele verbondenheid en vaak sterk ontwikkelde (sociaal-) economische belangen. Een voorbeeld hiervan is de samenwerking met de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen.

Noordrijn-Westfalen ligt niet alleen in onze directe nabijheid, maar is mede gezien het grote aantal inwoners (ongeveer 16 miljoen) en de daar aanwezige industrie een van de belangrijkste handelspartners (40% van de handel tussen Nederland en Duitsland).

Op het punt van de nadere vormgeving van de samenwerking tussen Nederland en Noordrijn-Westfalen is gebruik gemaakt van de ervaringen die zijn opgedaan in het kader van het actieplan GENT van 31 oktober 1991 en vervolgens in de afspraak tussen Nederland en Vlaanderen van 23 juni 1992. Hierbij kan met name worden gewezen op ervaringen aangaande onderlinge afstemming over onderwerpen als de studiepuntenregeling, een supplementaire regeling ten aanzien van abiturienten met een HAVO-vooropleiding en de erkenning van diploma's.

Naar verwachting zullen gedurende de eerste jaren na inwerking-treding van de overeenkomst per jaar enkele tientallen studenten ervan gebruik maken. Ook het aantal betrokken hogescholen en «Fachhochschulen» zal dan waarschijnlijk beperkt zijn tot instellingen in de grensgebieden. Naar het zich laat inzien zal het aantal studenten rond het jaar 2000 oplopen tot enkele honderden per jaar en zullen ook meer hogescholen en «Fachhochschulen» deelnemen, waarbij de spreiding van deze instellingen groter zal zijn en niet slechts beperkt tot de grensgebieden.

Voor een goed lopende samenwerking met Noordrijn-Westfalen is het van belang dat in voorkomende gevallen schaarste aan betaalbare woonruimte voor studenten uit het gastland tijdig wordt onderkend en dat daaraan op adequate wijze het hoofd wordt geboden. Wat betreft de studenten die uit Noordrijn-Westfalen in het raam van de samenwerking in Nederland gaan studeren, dienen de desbetreffende hogescholen in dergelijke gevallen initiatieven te ontwikkelen.

De samenwerking met Noordrijn-Westfalen op het gebied van het hoger onderwijs omvat de onderdelen:

- samenwerking tussen hogescholen en «Fachhochschulen»;
- samenwerking tussen onderzoeksscholen;
- uitwisseling van personen en geschriften;
- kwaliteitsbewaking en het opzetten van een gemeenschappelijke studiegids.

Voor het hierbovengenoemde onderdeel, te weten de samenwerking tussen hogescholen en «Fachhochschulen» wordt de onderhavige overeenkomst gesloten. De noodzaak hiertoe vloeit in de eerste plaats voort uit de situatie in Noordrijn-Westfalen. Zonder verdrag zou aldaar een wijziging van de rechtsgronden (Rechtsgrundlage), waaraan met name ten aanzien van de door de hogescholen en de «Fachhochschulen» in te stellen zogeheten gemeenschappelijke opleidingen (zie hierna) behoefte bestaat, niet mogelijk zijn. Een tweede punt is, dat een verdrag aan de studenten, die in het kader van de samenwerking over en weer gaan studeren, de zekerheid biedt dat zij hun eenmaal begonnen studie in het gastland kunnen voltooien.

B. Inhoud van de overeenkomst

Wat betreft de inhoud van de overeenkomst verdient allereerst vermelding dat deze ziet op de opleidingen in het hoger beroepsonderwijs van de opleidingen van het kort hoger beroepsonderwijs, en de lerarenopleidingen, kunst- en muziekopleidingen en paramedische opleidingen.

De overeenkomst maakt een onderscheid in drie categorieën studenten:

- a. zij die gaan studeren aan een gemeenschappelijke opleiding;
- b. zij die in het andere land gaan studeren in het kader van een uitwisselingsprogramma tussen een hogeschool en een «Fachhochschule»;
- c. zij die in het andere land gaan studeren en die niet vallen onder een van de twee andere categorieën («free movers»).

Een gemeenschappelijke opleiding (categorie a) wordt door een hogeschool en een «Fachhochschule» gezamenlijk in het leven geroepen. Zo'n opleiding wordt gekenmerkt door een uniforme studiestructuur en een voor alle studenten verbindende uniforme studieduur en een uniform examensysteem, welke in een uniform studie- en examenreglement wordt vastgelegd (artikel 10). Voor de realisering hiervan dragen de hogeschool en de «Fachhochschule» samen zorg. Voor de desbetreffende hogeschool gelden de hiergenoemde eisen als voorwaarden om bekostiging te kunnen verwerven voor de gemeenschappelijke opleiding. Voor zover het gaat om bekostiging door de Nederlandse overheid geschiedt deze ook ten aanzien van een gemeenschappelijke opleiding op de reguliere wijze, dus met inachtneming van de Nederlandse wet- en regelgeving (hetzelfde geldt met name overigens ook inzake de bekostiging van Duitse zijde van gemeenschappelijke opleidingen). Dit houdt dus onder meer in dat de reguliere aanmeldingsprocedure voor opleidingen, die men voor bekostiging in aanmerking wil brengen, moet worden doorlopen.

Alvorens meer in het bijzonder wordt ingegaan op de bepalingen van de overeenkomst, verdienen nog enkele algemene opmerkingen de aandacht.

Ten eerste is de overeenkomst niet alleen van toepassing op studenten met de Nederlandse of Duitse nationaliteit. Een ieder met welke nationaliteit dan ook die aan een hogeschool of een «Fachhochschule» staat ingeschreven als student, kan aan deze overeenkomst rechten ontleen.

Ten tweede bevat de overeenkomst geen regeling inzake verblijfsrechtelijke aspecten. Dat is niet noodzakelijk omdat over deze aspecten wat betreft studenten die onderdaan zijn van een lidstaat van de EG op communautair niveau een regeling is getroffen (richtlijn nr. 90/366/EEG van de Raad van de Europese Gemeenschappen van 28 juni 1990 betreffende het verblijfsrecht van studenten, welke in nationale regelgeving is geïmplementeerd (artikel 91a Vreemdelingenbesluit en toevoeging van paragraaf 3.8 aan hoofdstuk B4 van de Vreemdelingencirculaire 1982).

Wat betreft studenten, die onderdaan zijn van derde landen blijven de algemene geldende bepalingen in verband met het verblijfsrecht onverkort van toepassing. Dat houdt in casu in dat ook studenten van een «Fachhochschule» die niet de nationaliteit bezitten van een van de lidstaten van de EG, de mogelijkheid hebben in het kader van de overeenkomst een studie te volgen aan een hogeschool. Met name zijn de criteria genoemd in hoofdstuk B14 van de Vreemdelingencirculaire 1982 van toepassing. Zo dienen zij er verkrijging van een verblijfsvergunning onder andere te kunnen aantonen dat zij kunnen voorzien in hun kosten van levensonderhoud en dat zij beschikken over een ziektekostenverzekering, die een adequate dekking biedt.

De overeenkomst bevat ten behoeve van de drie bovengenoemde categorieën van studenten de navolgende bepalingen:

– artikel 3: de ten aanzien van de erkenning van vooropleidingen door beide landen; een nieuw element hierbij is dat het HAVO-diploma door Noordrijn-Westfalen als toelatingsdiploma voor de «Fachhochschule» wordt erkend;

– artikel 4: Specifieke toelatingseisen; alleen voor free movers (categorie c) gelden eventuele toelatingseisen van de desbetreffende «Fachhochschule». De studenten, behorend tot de categorie c, dienen onverkort te voldoen aan de eventuele bijzondere inschrijvingsvoorwaarden, die uit de wet- en regelgeving in Noordrijn-Westfalen voortvloeien ten aanzien van de «Fachhochschulen». Voor de studenten, behorend tot de categorie b, is een bewijs dat aan dergelijke inschrijvingsvoorwaarden moet zijn voldaan, niet vereist. Voor de studenten van een gemeenschappelijke opleiding (categorie a) is dat in beginsel ook zo, maar wordt de – eventuele – uitwerking van deze materie gelaten aan de desbetreffende instellingsbesturen. Wat deze laatste categorie betreft is beoogd de instroom van studenten op de meest soepele wijze te laten verlopen. In dit verband wordt nog opgemerkt, dat ten aanzien van gemeenschappelijke opleidingen als bijzondere voorwaarde voor inschrijving geldt het bezit van voldoende kennis van de taal van het respectieve partnerland en dat de partnerschool dient te waarborgen dat voldoende kennis van die taal kan worden verworven. Wat betreft de hogescholen is terzake niet van toepassing de bepaling dat in voorkomende gevallen ten genoegen van een examencommissie het bewijs is geleverd van voldoende kennis van de Nederlandse taal. Ten aanzien van de studenten die gaan studeren in het kader van een uitwisselingsprogramma is de bijzondere voorwaarde die hierboven is uiteengezet ten aanzien van gemeenschappelijke opleidingen, niet van kracht, maar zijn de in het partnerland geldende regels in verband met specifieke toelatingseisen onverkort van toepassing;

– artikel 6: verwezenlijking ten aanzien van studenten, behorend tot de categorieën a en b, van het reciprociteitsbeginsel aangaande over en weer te ontvangen aantallen studenten;

– artikel 6: compensatie van het collegegeld dat door de Duitse studenten in Nederland dient te worden betaald. In dit verband verdient de aandacht dat in de tweede volzin van artikel 6 wordt bepaald, dat studenten uit Noordrijn-Westfalen die in het kader van een uitwisselingsprogramma of in een gemeenschappelijke studierichting aan een hogeschool studeren, zijn vrijgesteld van de betaling van collegegeld. Onder het begrip «vrijstellen» dient niet te worden begrepen ontheffing van collegegeld; dit begrip moet, zoals in de tweede volzin van artikel 6 wordt aangegeven, zo worden uitgelegd dat de betrokken studenten weliswaar gehouden zijn collegegeld te betalen volgens de Nederlandse regels, maar daarvoor compensatie krijgen op dezelfde wijze als voor Nederlandse studenten is vastgelegd.

De regeling inzake de compensatie van collegegeld vindt haar basis in artikel 7 van het EEG-verdrag. Het Hof van Justitie van de EG heeft deze basis uitdrukkelijk genoemd in door hem ontwikkelde jurisprudentie. Zie in dit verband met name het arrest d.d. 26 februari 1992 van het Hof, zaak C-357/89 (het zgn. Raulin-arrest). Op het toekennen van compensatie als hier bedoeld is eveneens ingegaan in de brief van de eerste ondergetekende van 5 juni 1992 aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (kamerstukken II 1991/92, 22 452, nr. 3, bladzijden 4–5).;

– artikel 6: Studentenschaftsbeiträge: deze in geheel Duitsland voor studenten verplichte bijdrage wordt betaald voor studentenvoorzieningen

waarvoor in Nederland ook een bijdrage, maar dan van geval tot geval, wordt gevraagd.

- artikel 7: behoud van studiefinanciering voor de studenten die in de andere verdragsstaat gaan studeren;
- artikel 8: de eis tot het sluiten van een ziektekostenverzekering door de betrokken studenten, die ook een adequate dekking biedt in het andere overeenkomstsluitende land;
- artikel 9: erkenning van de studietijden en studieresultaten over en weer;
- artikel 11: de studieduur, waarbij voor categorie a enkele nadere bepalingen worden vastgesteld;
- artikel 12: de studiebegeleiding bij de categorieën a en b.

De overeenkomst heeft tot doel hetzij om belemmeringen weg te nemen ten aanzien van de studenten die vanuit hun land van herkomst gaan studeren in het – andere – gastland, hetzij in verband met gemeenschappelijke opleidingen (categorie a) een kader te bieden waarbinnen aan dergelijke opleidingen vorm kan worden gegeven. Daarbij dient het beginsel van reciprociteit als uitgangspunt.

Deze wederkerigheid leidt er ook toe dat in termen van collegegelden en institutionele financiering niet leidt tot extra kosten.

Wel wordt om de realisatie van de overeenkomst te bevorderen, voor een periode van vijf jaar op jaarbasis door beide zijden een bedrag van DM 120.000,- ter beschikking gesteld. Dit bedrag is in de begroting van het departement van Onderwijs en Wetenschappen opgenomen (f 138.000,- voor de komende jaren). Over de kosten van het behoud van de studiefinanciering is een besluit genomen in de brief van de Minister van Onderwijs en Wetenschappen aan de Tweede Kamer van 5 juni (kamerstukken II 1992/93, 22 452, nr. 3) betreffende internationale aspecten van studiefinanciering.

De overeenkomst bevat voorts een regeling op grond waarvan het resultaat van de in het leven te roepen gemeenschappelijke opleidingen (categorie a) zal worden geëvalueerd (artikel 13). Deze evaluatie zal geschieden door onafhankelijke commissies die door de betrokken ministeries van Onderwijs en Wetenschappen – in voorkomende gevallen mede namens het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij – en van «Wissenschaft und Forschung» van Noordrijn-Westfalen worden ingesteld.

C. Koninkrijkspositie

De overeenkomst is wat het Koninkrijk betreft alleen van toepassing op Nederland. Reden hiervoor is dat de overeenkomst niet van belang is voor de Nederlandse Antillen en Aruba. Hogescholen waarop de overeenkomst betrekking heeft komen daar niet voor. Daarnaast kan er op worden gewezen dat de overeenkomst op het punt van studiefinanciering uitsluitend ziet op de Nederlandse regelingen over studiefinanciering. De Nederlandse Antillen en Aruba kennen terzake een eigen regeling.

De Minister van Onderwijs en Wetenschappen,
J. M. M. Ritzen

De Minister van Buitenlandse Zaken,
P. H. Kooijmans